

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Azərbaycanın ədəbiyyat, mədəniyyət tarixində elə dahi şəxsiyyətlər olub ki, onların irsi ölkəmizi, xalqımızı, milli mədəniyyətimizi, ədəbiyyatımızı, tariximizi bütün dünyada tanıdıb. Bu il 870 illik yubileyini qeyd etdiyimiz dahi Azərbaycan şairi, mütəfəkkiri Nizami Gəncəvi belə şəxsiyyətlərdəndir.

Nizami Gəncəvi dünya ədəbiyyatında ayrıca yerə sahibdir. Bir sözlə, Nizami Gəncəvi irsi yalnız Azərbaycan-türk, islam dünyasının deyil, bütün bəşəriyyətdir.

Bütün dünyada Nizami irsinə xüsusi münasibət, sevgi və sayğı var. Təsədüfi deyil ki, bu gün Nizamini bütün dünya öyrənir, bütün dünya onun zəngin irsindən bəhələrin.

Məlum olduğu kimi, Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2021-ci il Azərbaycanda "Nizami Gəncəvi ili" elan olunub.

Nizami Gəncəvinin möhtəşəm ədəbi-fəlsəfi irsinə böyük sayğı bəsləyən dünya xalqları və ölkələri dahi Azərbaycan şairinə möhtəşəm heykəllər ucaldıb və bununla da ona öz ehtiramlarını bildiriblər.

Heç şübhəsiz ki, bəşər mədəniyyətinə əvəzsiz və tükenməz töhfələr verən Nizami Gəncəvinin xarici ölkələrdəki heykəlləri Azərbaycan tarixinin, Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyətinin təbliğində önəmli rol oynayır. Bu həm də indiye qədər Nizamini "fars şairi" kimi qələmə verməyə cəhd edənlərə bir layiqli cavabdır ki, Nizami Gəncəvi Azərbaycan şairidir və o öz əsərlərini Azərbaycan torpağında, qədim Gəncədə yazıb-yaradıb.

Nizami Gəncəvinin Bakıdakı heykəli...

Biz hamımız dahi Nizami Gəncəvinin Bakıdakı möhtəşəm abidəsini görmüşük və böyük ehtiramla həmin abidəni ziyarət etmişik.

XII əsrdə yaşamış, özünün möhtəşəm əsərlərini yaratmış Nizami Gəncəvinin Bakıdakı abidəsi 1949-cu ildə ucaldılıb. Abidə Nizami meydanında, İstiqlaliyyət, Əhməd Cavad, Azərbaycan və İslam Səfərləri küçələrinin kəsişməsində qoyulub.

Heykəlin açılışı 1949-cu ilin aprelində olub. Heykəlin müəllifi, Azərbaycanın Xalq rəssamı Fuad Əbdürəhmanov, memarlar Mikayıl Hüseynov və Sadiq Dadaşovdur.

Heykəl 9 metrlik, səkkiz

bucaqlı postament üzərində qoyulmuş 6 metrlik bürünc abidədir. Tuncdan tökülmüş Nizami Gəncəvinin fiquru ayaq üstə durmuş vəziyyətdə ucaldılıb. Nizamının əlində lülə halında bükülmüş kagız var, onun nəzərləri Nizami muzeyinin Azərbaycan ədəbiyyatı klassiklərinin heykəlləri qoyulmuş eyvanına yönəlib.

Nizami obrazının açılışı necədir?

Nizami Gəncəvinin bu möhtəşəm abidəsini təhlil edən sənətsünasların verdiyi bilgilərə görə, şairin obrazının bitkin açılması üçün heykəltəraş qədim Azərbaycan libasından - əbadan və çalmadan böyük məharətlə istifadə edib. Əbanın iri, ağır bükükləri qalın, kip parça təsvirini yaradırdı. Başına dolanmış çalmanın bir tərəfi onun çiyinə düşüb. Abidədəki Nizamının üzündən və simasından, onun bütün görkəmindən müdriklik və böyüklük oxunur.

Heykəlin estetik təsviri...

Dahi Nizamının tunc heykəli səkkiz üzlü qırmızı qranit özül-pyedestal üzərində yüksəlir. Onun üzərində Nizami Gəncəvi dövrünün Azərbaycan memarlıq elementlərindən istifadə edilib. Abidə aşağıdan, postamentin üzvlərinin sayına görə səkkiz tunc barilyefdən ibarətdir və eni bir metrə qədər olan qurşaqla dövrələnib. Bunların yeddisinin üzərində Nizamının "Xəmsə"sinin süjetlərinə aid şəkillər verilib. Burada biz dağları yaran Fərhadın və at belində Şirin, sevgililər - Leyli və Məcnun, hökmdar Nüşabə ilə söhbət edən Makedoniyalı İsgəndərin, əjdaha ilə vuruşan Bəhrəmin, bayquşların söhbətinə qulaq asan şahla onun vəzirinin və Nizamının poemalarındakı başqa unudulmaz obrazların təsvirlərini görə bilərik. Bu fikirləri də sənətsünaslar qeyd edirlər.

Nizamının doğma Gəncədəki abidəsi...

Dahi şairin 1946-cı ildə

Gəncədə ucaldılan abidəsi 2009-cu ildə bərpa edilmiş və marmar postament bürüncə əvəz olunub. Təmir və tikinti işlərinə büdcədən 45 min manat ayrılıb.

Romada Nizami abidəsi...

Bildirdiyimiz kimi, dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin dünyanın bir sıra ölkələrində heykəlləri var. Nizami Gəncəvinin heykəli 2012-ci il aprelin 20-də İtaliyanın paytaxtı Roma şəhərindəki Villa Borjeze bağında qoyulub.

XII əsrin görkəmli şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin abidəsi Azərbaycan Prezidentinin sərəncamı ilə ucaldılıb. Nizamının Romada qoyulan abidənin müəllifləri Azərbaycan Respublikasının Xalq rəssamı Salxab Məmmədov və heykəltəraş Əli İbadullayevdir. Layihə Roma şəhərinin hökumətinin tarix və incəsənət üzrə komissiyası tərəfindən təsdiqlənmişdi.

Qeyd edək ki, abidənin açılışı 2012-ci il aprelin 20-də Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi və Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2011-ci il 23 dekabr tarixli "Azərbaycanın dahi şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illiyi haqqında" Sərəncamına əsasən, Azərbaycan Respublikasının İtaliyadakı səfirliyinin iştirakı ilə baş tutub.

Açılış mərasimində Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva, Roma Şəhər Şurasının beynəlxalq şöbəsinin rəhbəri Serena Forni, Azərbaycanın İtaliyadakı səfirliyinin nümayəndələri, mədəniyyət və turizm nazirinin sabiq müavini Ədalət Vəliyev və digər rəsmi şəxslər iştirak ediblər.

Abidənin təsviri haqqında məlumatlarda qeyd edilir ki, abidə üzərində italyanca "Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi 1141-1209" yazılıb.

Dahi Nizamının heykəli Daşkənddə...

Nizami Gəncəvi irsi öz-bək klassik ədəbiyyatına da mühüm təsir edib, Nizami irsindən təsirlənərək öz-bək ədibləri çox maraqlı əsərlər yaradıblar. Nizami Gəncəvi dühasına dünən də, bu gün də Özbəkistanda böyük sevgi və ehtiram var.

2004-cü il martın 23-də Özbəkistan paytaxtı Daşkənddə Nizami Gəncəvinin

heykəlinin açılışı olub. Heykəl Özbəkistan Pedaqoji Universitetinin yaxınlığında yerləşir.

heykəlinin açılışı olub. Heykəl Özbəkistan Pedaqoji Universitetinin yaxınlığında yerləşir.

Nizami Sankt-Peterburqda...

Rusiyanın bir neçə şəhərində, o cümlədən də Sankt-Peterburqda Nizami Gəncəvinin heykəli ucaldılıb. 2002-ci ildə Rusiyanın mədəni paytaxtı Sankt-Peterburqda Nizami Gəncəvinin heykəlinin təntənəli açılış mərasimi keçirilib. 5 metrlik bürünc heykəl şəhərin Kamennostrovski küçəsi 2527 küçəsində qoyulub.

Məlumatlara görə, bu heykəltəraşlıq əsəri Bakıda hazırlanıb və Sankt-Peterburq şəhərinin 300 illiyinə Azərbaycanın hədiyyəsi kimi göndərilib.

Şairin abidəsi Azərbaycanlı heykəltəraş, Muxina adına Leninqrad Ali Sənaye-rəssamlıq Məktəbinin məzunu Görüş Babayev tərəfindən hazırlanıb. Postament layihəsinin müəllifi Rusiya Federasiyasının Əməkdar rəssamı Feliks Romanovskidir. Postament Peterburqdakı "Heykəltəraşlıq kombinatı" müəssisəsində hazırlanıb.

Abidənin açılışında Azərbaycanın mərhum prezidenti Heydər Əliyev və Rusiya prezidenti Vladimir Putin iştirak ediblər.

Abidənin memarlıq quruluşunu şərh edən sənətsünaslar qeyd edirlər ki, dahi şairin 5 metrlik tunc fiquru Şərq üslubunda işlənib. Nizami tağ altında, oturaq vəziyyətdə, əlində kitab və ənənəvi Şərq geyimində təsvir olunub. 150 sm-lik pyedestal səkkizguşəli ulduz formasında düzəldilib. Postament üzərində Azərbaycan dilində "Nizami Gəncəvi" sözləri yazılıb.

Qeyd edək ki, Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyi 1941-ci ildə, İkinci Dünya Müharibəsinin odlulu günlərində Leninqrad - Sankt Peterburqda Rusiya alimlərinin və ədəbiyyatşünaslarının iştirakı ilə keçirilib. Məlumatlara görə, 1941-ci ildə SSRİ məkanında Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyinin təntənəli şəkildə qeyd edilməsi planı hazırlansa da, Böyük Vətən Müharibəsinin başlaması bu planların həyata keçirilməsinə əngəllər yaradır, amma buna baxmayaraq, dahi şairin yubiley tədbirləri keçirilib.

İkinci Dünya Müharibəsinin odlulu günlərində Leninqrad - Sankt Peterburqda Rusiya alimlərinin və ədəbiyyatşünaslarının iştirakı ilə keçirilib. Məlumatlara görə, 1941-ci ildə SSRİ məkanında Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyinin təntənəli şəkildə qeyd edilməsi planı hazırlansa da, Böyük Vətən Müharibəsinin başlaması bu planların həyata keçirilməsinə əngəllər yaradır, amma buna baxmayaraq, dahi şairin yubiley tədbirləri keçirilib.

Moskvada və Çeboksarıda da Nizami Gəncəviyə abidə qoyulub...

Rusiyanın paytaxtı Moskva şəhərində də Nizami Gəncəvinin abidəsi var. Məlumatlara görə, dahi şairin abidəsi Moskvada Azərbaycan səfirliyi yaxınlığında yerləşir və heykəlin açılışı 1991-ci ildə baş tutub.

Dahi şairə Çuvaşiya Respublikasının mərkəzi Çeboksarı şəhərinin cənub qəsəbəsində abidə ucaldılıb. Heykəlin açılışı 2004-cü il fevralın 24-də olub. Abidənin müəllifi Azərbaycan Respublikasının Xalq rəssamı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Azərbaycan Rəssamlıq Akademiyasının rektoru Ömər Eldarovdur.

Kişinyovda Nizami Gəncəviyə heykəl qoyulub...

Dahi şairi Nizami Gəncəvinin daha bir heykəli Moldovanın paytaxtı Kişinyov şəhərində ucaldılıb. 2005-ci ildə Kişinyovda Nizami Gəncəvinin heykəlinin təntənəli açılışı olub. 2012-ci ildə isə heykəl və yaxınlıqdakı ərazilər yenidən tam təmir edilmişdir.

Nizamının abidəsinin açılışında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

cənab İlham Əliyev və Moldovanın o vaxtkı prezidenti cənab Vladimir Voronin də iştirak ediblər. Bundan əlavə, Moldovada Azərbaycanlı icması, diasporu tərəfindən bir "Nizami dünyası" yaradılıb. Bu ölkədə Nizami irsinin təbliği xüsusi önəm verilir, bununla da Azərbaycanın milli tarixi, mədəniyyəti təbliğ edilir.

Nizamının abidəsi Pekin Çayanq parkında...

Çin qızı söylədi iki növcüvən Başqa bir şəhərə oldular rəvan.

Bu mısırları hamımız Nizami Gəncəvinin ölməz "Yeddi gözəl" poeməsindən - "Xeyir və Şər" in heykəlinin oxumuşuq. Nizami Gəncəvi irsinə, şəxsiyyətinə Çində də böyük ehtiram var. Bu ehtiramın nümunəsi olaraq dahi şairə bu ölkədə heykəl qoyulub. Məlum olduğu kimi, 2012-ci il dekabrın 6-da paytaxt Pekinin Çayanq parkında şairin heykəlinin açılış mərasimi baş tutub.

Ölməz əsərləri ilə bəşəriyyətə Azərbaycan ədəbiyyatını, fəlsəfi fikrini, mədəniyyətini, milli dövlətçilik ənənələrini, tarixini çatdıran dahi Nizami Gəncəvi irsi Azərbaycanın dünyada tanılmasında önəmli rol oynayır. Mübalighəsiz deyə bilərik ki, hansısa bir dövrə Azərbaycanı məhz Nizamiyə, onun ölməz əsərlərinə görə tanıyıblar. Xarici ölkələrdəki Nizami abidələri Azərbaycanın milli tarixini, ədəbiyyatını, mədəniyyətini təbliğ edən, tandan möhtəşəm bir təbliğat nümunəsidir.

İradə SARIYEVA

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyilə çap olunur.